

POSTANOWIENIE

3 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 3 sierpnia 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.
przeciwko G. M. i A. M.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 14 kwietnia 2022 r., I ACa 591/21,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanych koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi postanowienia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Powód Bank S.A. w W., wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwani A. M. i G. M. zapłacą solidarnie na jego rzecz kwotę 369 079,12 zł z tytułu wymagalnej sumy wekslowej z dalszymi odsetkami. Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z 4 września 2020 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku uwzględnił żądanie pozwu w całości. Po rozpoznaniu zarzutów pozwanych, Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 26 kwietnia 2021 r. uchylił w całości nakaz zapłaty i oddalił powództwo (pkt I) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt II). Po rozpoznaniu apelacji powoda i zażalenia pozwanych, wyrokiem z 14 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił punkt II zaskarżonego wyroku z zażalenia pozwanych, oddalając zażalenie w pozostałej części oraz oddalił w całości apelację powoda, orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego. Powód wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na potrzebę wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. wywołujących – w jego ocenie –

rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie dotyczącym tego, czy w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

Skuteczne powołanie przyczyny kasacyjnej przewidzianej w art. 389⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nakładało na skarżącego obowiązek wskazania przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, szczegółowego opisanie, na czym polegają powzięte przez skarżącego i dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego poważne wątpliwości interpretacyjne, których rozwianie jest niezbędne do rozpoznania skargi, a także przytoczenia orzeczeń sądów, ilustrujących te wątpliwości lub rozbieżności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08 i z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08). Tymczasem poruszona przez skarżącego problematyka wykładni art. 385¹ k.c. jest przedmiotem licznych wyroków i uchwał Sądu Najwyższego z których wynika, że uznanie klauzul przeliczeniowych za abuzywne oznacza, że są one - z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy - bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), aczkolwiek strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to możliwe (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56). W przypadku, gdy eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji umowy, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, że strony są związane pozostałą częścią umowy (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16 oraz z 24 października 2018 r., II CSK 632/17). Stwierdzenie niedozwolonego charakteru konkretnego postanowienia w umowie kredytu może zatem prowadzić do uznania jej za nieważną. (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20,

OSNC 2021, Nr 6, poz. 40; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.).

W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, Nr 9, poz. 56), będącej zasadą prawną, wskazano, nawiązując do wcześniejszego orzecznictwa, w tym orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, że zastąpienie niedozwolonego postanowienia umownego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej (w umowie kredytu indeksowanego czy denominowanego) innym sposobem określenia kursu waluty obcej wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdy (koniunkcja przesłanek): 1) po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, o czym decyduje obiektywne podejście w świetle prawa krajowego, a zatem wola jednej ze stron, w tym konsumenta, nie ma w tym zakresie rozstrzygającego znaczenia; 2) całkowity upadek umowy naraża konsumenta na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”, w świetle okoliczności istniejących w czasie sporu lub możliwych wówczas do przewidzenia, z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta i z zastrzeżeniem, że do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie; 3) istnieje przepis dyspozytywny albo przepis „mający zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę”, który mógłby zastąpić wyeliminowane niedozwolone postanowienie umowne, umożliwiając utrzymanie umowy w mocy; jeżeli niedozwolone postanowienie umowne odzwierciedlało obowiązujący przepis ustawowy mający zastosowanie w przypadku porozumienia stron, w rachubę wchodzi także zastąpienie niedozwolonego postanowienia tym stanowiącym punkt odniesienia przepisem ustawowym w nowym brzmieniu przyjętym już po zawarciu umowy (zob.wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2023 r., II CSKP 303/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że nowelizacja prawa bankowego dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984) nie zawiera przepisów o charakterze dyspozytywnym, które - w świetle orzecznictwa TSUE - mogą zastąpić nieuczciwe (niedozwolone) klauzule umowne zawarte w umowach o kredyt indeksowany lub denominowany do waluty obcej ani przepisów mogących

stanowić podstawę przekształcenia istniejących stosunków prawnych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22). Przywołane przepisy nie stwarzają jednoznacznych podstaw do przyjęcia, że przedmiotem ich regulacji były klauzule abuzywne oraz umowy z ich powodu nieważne, a celem - sanowanie tych wadliwości. Stwarzają jedynie podstawy do zmiany postanowień umowy co do sposobu waloryzacji niespłaconych rat na przyszłość. Oceny niedozwolonego postanowienia umownego zawartego w umowie dokonuje się zaś według stanu z chwili jej zawarcia, a nie następczo (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/1, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 382/22 i z 20 maja 2022 r., II CSKP 403/22).

Wykluczono także możliwość usunięcia luki w umowie na podstawie art. 358 § 2 k.c., który został wprowadzony do kodeksu cywilnego z dniem 24 stycznia 2009 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe, Dz. U. z 2008 r. Nr 228, poz. 1506). Sąd Najwyższy wskazał, że przepis ten dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, a w przypadku kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego (CHF) waluta obca stanowi jedynie miernik wartości zobowiązania zaciągniętego w walucie polskiej i świadczeń spełnianych przez pożyczkobiorców (kredytobiorców) w walucie obcej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22). Nie można także dokonać wykładni umowy stron na podstawie art. 65 k.c., już po usunięciu z niej postanowień abuzywnych, w celu ustalenia zgodnego celu i zamiaru stron co do sposobu ustalenia kursu CHF. Sprowadzałoby się to bowiem do zmiany treści klauzuli indeksacyjnej, prowadząc do zmiany jej rozumienia przez wprowadzenie odesłania do wartości rynkowej CHF. Groziłoby to ryzykiem dalszego pogorszenia sytuacji strony dotkniętej nadużyciem, gdyby strona, która narzuciła niedozwolone postanowienie umowne wywodziła, że nie zawarłaby umowy z jego pominięciem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22).

Mając na uwadze powyższe, wywody przedstawione we wniosku nie ujawniły potrzeby kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

[as]

(A.D.)